

Yayına Geliş Tarihi: 02/08/2024
Yayına Kabul Tarihi: 25/12/2024
Online Yayın Tarihi: 29/12/2024

Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik
Araştırmalar Dergisi
Cilt:8, Sayı:3, Yıl:2024, Sayfa:259-275
ISSN: 2587-2206

DERLEME MAKALESİ/COMPILATION ARTICLE

COĞRAFI İŞARET KONULU LİSANSÜSTÜ TEZLERİN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Nisa FAZLIOĞLU¹

Ayşenur BAŞALAN²

Emel GÜVEN³

Tamer EREN⁴

Özet

Bu çalışmanın amacı, 2002-2023 yılları arasında Yüksek Öğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi'nde (YÖKTEZ) yayınlanmış coğrafi işaret ile ilgili çalışmalarını bibliyometrik parametreler çerçevesinde incelemektir. Bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen çalışmada, coğrafi işaret kavramını içeren 142 çalışma değerlendirilmiştir. Bu çalışmalar, yıllara göre dağılım, tez türleri, üniversiteler ve disiplinler açısından analiz edilmiştir. Bulgulara göre, coğrafi işaret kavramı konusunda yayınlanan tez sayısı 2019 yılı itibarıyla artış göstermiş olup, 2022 yılı 29 tez ile en fazla çalışmanın yayınlandığı yıl olmuştur. İncelenen 142 tez arasında 122 yüksek lisans tezi ve 20 doktora tezi bulunmaktadır. Akdeniz Üniversitesi, 9 tez ile en fazla tez yayınlayan üniversite olarak öne çıkmaktadır. Genel olarak, coğrafi işaret konusuna olan akademik ilginin arttığı ve bu konunun turizm, ekonomi, gastronomi, coğrafya, işletme, iktisat, hukuk ve gıda mühendisliği gibi çeşitli disiplinlerde incelendiği tespit edilmiştir. Bu çalışma, YÖKTEZ'de coğrafi işaret

¹Lisans Öğrencisi, Kırıkkale Üniversitesi, Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi, Endüstri Mühendisliği Bölümü, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale, Türkiye, E-mail: nisafazlioglu17@gmail.com ORCID ID: 0000-0002-7729-2449

²Lisans Öğrencisi, Kırıkkale Üniversitesi, Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi, Endüstri Mühendisliği Bölümü, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale, Türkiye, E-mail: aysenurbsln02@gmail.com ORCID ID: 0000-0001-9866-7943

³Doktora Öğrencisi, Kırıkkale Üniversitesi, Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi, Endüstri Mühendisliği Bölümü, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale, Türkiye, E-mail: emel-gvn@hotmail.com ORCID ID: 0000-0001-6106-9720

⁴Prof. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi, Endüstri Mühendisliği Bölümü, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale, Türkiye, E-mail: tamereren@gmail.com ORCID ID: 0000-0001-5282-3138

Atıf/Citation: Fazlıoğlu N., Başalan A., Güven E., & Eren T., (2024). Coğrafi İşaret Konulu Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi. *Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 8(3), 259-275.

Coğrafi İşaret Konulu Lisansüstü Tezlerin... The Meric Journal Cilt:8 Sayı:3 Yıl:2024
konusundaki tezlerin bibliyometrik analizini yaparak, bu alandaki akademik eğilimleri ve
araştırma boşluklarını belirlemeye yönelik özgün bir katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Coğrafi İşaret, Lisansüstü Tezler, Bibliyometrik Analiz

BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF GRADUATE THESIS ON GEOGRAPHICAL INDICATION

Abstract

For this purpose, studies on ministries published in the National Thesis Center of the Council of Higher Education (NTCCHE) between 2002 and 2023 are included in the scope of bibliometric contribution. 142 studies containing the signs of ministries, obtained by the bibliometric analysis method, were evaluated. These studies were analyzed in terms of distribution by years, thesis types, universities and disciplines. According to the findings, the number of theses published on the status of ministry signs showed improvements in 2019, and 2022 was the year in which the highest number of theses were published, with 29 theses. Among the 142 theses examined, there are 122 master's theses and 20 doctoral theses. Akdeniz University stands out as the university that publishes the most theses with 9 theses. In general, it has been determined that academic interest in the subject of ministry sign has increased and this subject has been examined in various disciplines such as tourism, economy, gastronomy, geography, business, economics, law and food science. This study makes a unique contribution to determining these regional academic categories and research by making a bibliometric analysis of the theses pointed out by the ministry in NTCCHE.

Keywords: Geographical Indication, Postgraduate These, Bibliometric Analysis

GİRİŞ

Coğrafi işaret tescili belirgin bir niteliği, tanınırlığı veya diğer nitelikleri açısından kökeninin bulunduğu alan ile özdeşleşmiş ürünü gösteren işarettir. (Savaş, 2017, s.204). Coğrafi işaretler, mahreç işareti ya da menşe adı olarak iki farklı grupta tescil alabilir. Farklı birçok ürün gruplarında coğrafi işaret tescili alınabilmektedir. Bu alanlara gıda, tarım, sanayi, el sanatları, maden vb. alanlar örnek olarak verilebilir. Coğrafi işaretleme kendi içerisinde iki farklı türü içermektedir. (<https://www.turkpatent.gov.tr/>). Coğrafi işaret tesciline sahip ürünün üretim süreçleri diğer işlem süreçlerinin tamamı sınırları çizilmiş coğrafi bölgede gerçekleşme zorunluluğu bulunuyor ise bu türde coğrafi işaret tescili alan ürünlere menşe adı verilir. Menşe adı alan coğrafi işaretli ürünler, temel özelliklerini bulunduran sınırları çizilmiş bir coğrafi bölgeden sağlayan ve üretim süreçleri tamamıyla o coğrafi alanda gerçekleşen ürünlerdir. Ürünün belirgin bir niteliği, tanınırlığı ya da diğer özellikleri ile bir coğrafi bölge ile bütünleşmesi; üretim süreçleri ve diğer tüm süreçlerin en az bir tanesinin coğrafi sınırları belirlenmiş bir alanda gerçekleştirilmesini sağlayan coğrafi işaretli ürünlere de “mahreç işareti” adı verilir. Mahreç işareti alan ürünler belirlenmiş niteliklerden en az birine sahip olması halinde buldukları coğrafi alanın dışında da üretimleri

Coğrafi İşaret Konulu Lisansüstü Tezlerin... The Meric Journal Cilt:8 Sayı:3 Yıl:2024
gerçekleşebilir. Mahreç işareti alan ürünlerin farklı coğrafi alanlarda da
üretimi gerçekleşebilmektedir (Oraman, 2015, s.76-77).

Türkiye, uzun yıllar boyunca kültürel zenginliğini ve doğal kaynaklarını bir araya getirmektedir. Bu coğrafi bölgelere özgü ürünler, ancak güçlü bir tescil işaret sistemi ile korunarak gelecek nesillere aktarılabilir. Coğrafi işaret tescilli ürünlerin yüksek potansiyelinin incelenmesi ise ulusal kalkınmadan milli gelir seviyesine kadar ülke ekonomisine önemli katkılar sağlayacaktır (Doğan, 2015, s.60-64). Türkiye’de coğrafi işaret tescilli ürün sayıları bölgelere farklılık göstermektedir. Genellikle kırsal kesimlerde daha az sayıda coğrafi işaret tescilli ürün bulunmaktadır. Coğrafi işaret tescilli şehirlerin kalkınması büyük önem taşımaktadır. Coğrafi işaret tescilli alan ürünler kırsal kesimlerde şehrin gelişimine turistik ve ekonomik açıdan fayda sağlamaktadır (Polat, 2017 s.18-22).

Türkiye’de coğrafi işaret tescilli bulunduran ürün sayısı 1490 adettir. En fazla coğrafi işaret tesciline sahip bölge 268 adet coğrafi işaretli ürün ile Karadeniz Bölgesidir. Türkiye’de en fazla coğrafi işaretli ürün bulunduran şehir 102 adet coğrafi işaret ile Gaziantep’tir. Türkiye’de en az coğrafi işaretli ürüne sahip şehir ise 2 adet coğrafi işaretli ürün ile Batman’dır (<https://www.turkpatent.gov.tr/>).

Bu çalışmada 2002-2023 yılları arasında coğrafi işaretler ile ilgili yapılan bilimsel çalışmalar ele alınmıştır. Çalışma kapsamında Yükseköğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi (YÖKTEZ) Arşivi’nden yararlanılmıştır. Burada yapılan lisansüstü çalışmalar ele alınmış ve bibliyometrik analizi gerçekleştirilmiştir.

1.LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

Akt. Al ve Tonta (2004), bibliyometrik analiz çalışmaları çerçevesinde 1927 yılında bilinen ilk atıf analizi çalışmasını incelemişlerdir. Journal of the American Chemical Society dergisinde yayınlamış olan makalelerin kaynakçaları incelenerek diğer yayınlara yapılmış plan atıflar tespit edilmiştir. Bu çalışmayla elde edilen sonuçlar ile ABD’de bulunan bir kolej kütüphanesi için hem dergi aboneliği hem de eski yayınları satın alma politikası uygulamaya konmuştur. Al ve Coştur (2007), bibliyometrik analizi temel olarak sayım yapmaya dayalı bir inceleme alanı olarak tanımlamışlardır. Krauskopf (2018), bibliyometrik analiz; bireysel araştırmacıları, ülkeleri, araştırma grupları, kurumları veya dergilerin etkilerini incelemek için kullanılan kalitatif ve kantitatif analiz yöntemlerinden birisi olduğunu tanımlamıştır. Köşker (2020), coğrafi işaret konulu 43 lisansüstü tez çalışmasını incelemiştir. Arslan (2022), 2004 ve 2022 yılları arasında coğrafi işaret konusunda yapılan çalışmaların bibliyometrik

Coğrafi İşaret Konulu Lisansüstü Tezlerin... The Meric Journal Cilt:8 Sayı:3 Yıl:2024 analizini yapmıştır. Ayaz ve Türkmen (2018), 1999 yılı ve 2017 yılı arasında yöresel yiyecekler konusunda 45 adet lisansüstü tezin bibliyometrik analizini yapmışlardır. Uludağ ve Köşker (2023), festival konusunda 166 tezi araştırma kapsamında değerlendirmişlerdir. Örnek ve Karamustafa (2020), YÖKTEZ veri tabanındaki turist rehberliği konusunda 1989-2019 yılları arasında bulunan 123 tezin bibliyometrik analizini yapmışlardır. Albayrak ve Tüzünkan (2020), kırsal turizm ve türleri konusunda lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizlerini yapmışlardır. Tayfun vd. (2018) çalışmalarında, 1990-2018 seneleri arasında turizm ile ilgili altı anabilim dalında içecek ve yiyecek ile ilişkili lisansüstü tezleri inceleyerek, bu tezlerin 2007 yılından itibaren arttığını, genellikle yüksek lisans düzeyinde olduğunu, çoğunlukla nicel yöntemler kullanıldığını ve kaynak kullanımı ile özet bölümlerinde belirli eğilimler olduğunu belirtmişlerdir. Bozok vd. (2017) çalışmalarında kırsal turizm konusundaki ulusal ve uluslararası akademik çalışmaları bibliyometrik analiz yöntemiyle genel bir bakış açısıyla incelemişlerdir. Pektaş vd. (2018), coğrafi işaretlemenin ülke ekonomisine sağladığı katkıları incelemişlerdir. Tanrikulu (2007), ise coğrafi işaretli ürünlerin belirlenmesinde kültürel ve coğrafi özelliklerin önemli bir rol oynadığını ortaya koymuştur. Şahin ve Meral (2012), yerel ürünlerin coğrafi işaret ile tescillendirilmesinin önemini incelemişlerdir. Kargiglioğlu (2021) çalışmasında sokak lezzetleri konusunda 33 adet çalışma ile bibliyometrik analiz yapmıştır.

Literatür araştırmasının sonucunda yapılan çalışmalar incelendiğinde coğrafi işaret ile ilgili 2 adet bibliyometrik analiz çalışması yapılmıştır. İlk olarak; 2020 yılında 43 adet tezin incelenmesi ile bibliyometrik analiz yapılırken ikinci çalışmada 2022 yılında sadece gastronomi ve turizm alanlarında coğrafi işaret konulu tezlerin incelenmesi ile yapılmıştır. Çalışmada diğer çalışmalardan farklı olarak coğrafi işaret konusunu tüm alanlarda yayınlanan 142 adet tez ele alınarak geniş kapsamlı bir şekilde bibliyometrik analizi gerçekleştirilmiştir.

2.YÖNTEM

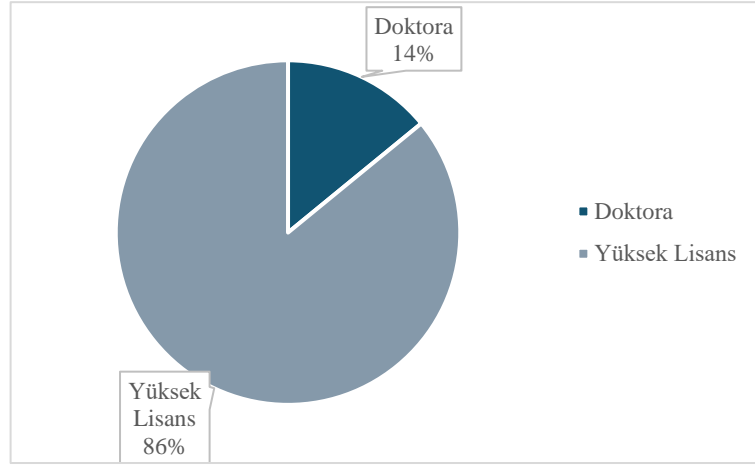
Bu çalışmada, YÖKTEZ veri tabanında coğrafi işaret konusunda yayımlanan lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenler yardımıyla bibliyometrik analizinin yapılması hedeflenmiştir. Bu hedef yönünde, çalışmada veri toplama metodu olarak belgelerin incelenmesi kullanılmıştır. Yapılan çalışmada 2002 yılı ve 2023 yılları arasında yayımlanan lisansüstü tezler incelenmiştir. Bu çalışma kapsamında tezler için, YÖKTEZ arama motorunda “*coğrafi işaret*” anahtar sözcüğü yazılarak özet ve izinli seçenekleri seçilerek arama yapılmış ve çıkan tezler incelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda, 2002 yılı ve 2023 yılları arasında yayımlanan tezler taranarak künyeleri ile

Coğrafi İşaret Konulu Lisansüstü Tezlerin... The Meric Journal Cilt:8 Sayı:3 Yıl:2024 bibliyometrik analiz gerçekleştirilmiştir. Yapılan araştırmanın sonucunda 122'si yüksek lisans, 20'si doktora tezi olmak üzere toplam 142 lisansüstü tez bulunmuştur. YÖKTEZ veri tabanı üzerindeki lisansüstü tezlerin tarama işlemi 12 Mart 2024 tarihine kadar olan çalışmaları kapsamaktadır.

3.BULGULAR

3.1.Lisansüstü Tezlerin Tez Türüne Göre Dağılımı

YÖKTEZ'de coğrafi işaret konusunda yayımlanan lisansüstü tezlerin gerçekleştirilen tez türüne göre dağılımı Şekil 1'de verilmiştir.

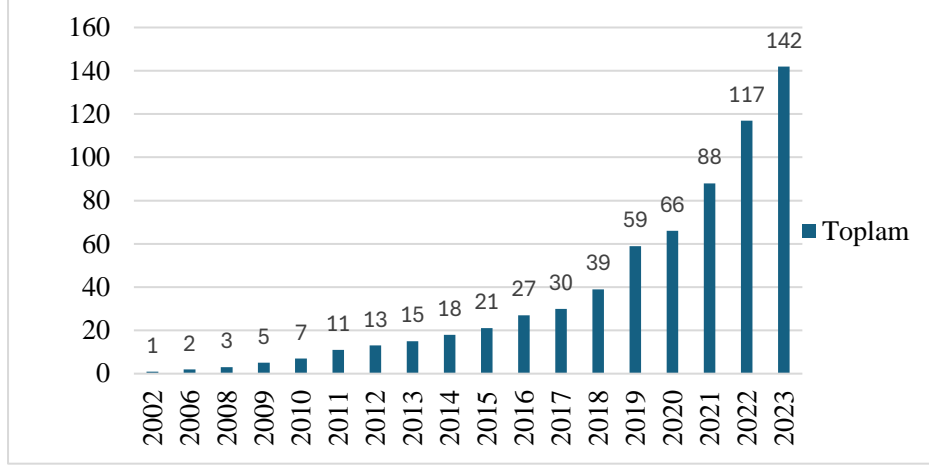

Şekil 1: Tez Türüne Göre Dağılım

Coğrafi işaret konusunda yayımlanan tezlerin %86'sı yüksek lisans tezi, %14'ü ise doktora tezidir. Coğrafi işaret konusunda yüksek lisans tezlerinde daha çok çalışmaya yapıldığı gözlemlenmiştir.

3.2.Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

YÖKTEZ içerisinde bulunan coğrafi işaret konusunda yayımlanan lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımının analizi yapılmıştır. Şekil 2'de lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı verilmiştir.

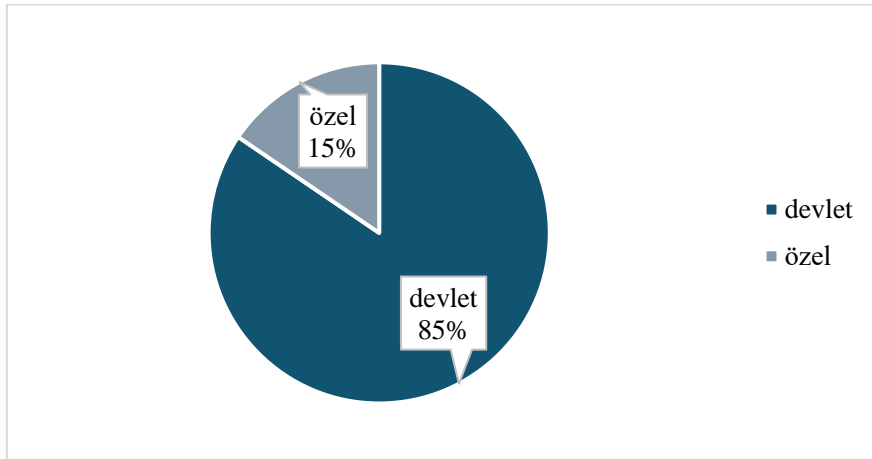

Şekil 2: Yıllara Göre Dağılım

Coğrafi işaretleme konusunda yıllara göre lisansüstü tez sayılarında inceleme yapıldığında; 2002 yılından itibaren lisansüstü tez sayısında sürekli bir artış olduğu gözlenmektedir. En fazla artış 2019 yılında yaşanmıştır. 2020 yılında tez sayısında yaşanan düşüşün sebebinin dünyada yaşanan Covid-19 salgını olduğu düşünülmektedir.

3.3.Lisansüstü Tezlerin Üniversite Türüne Göre Dağılımı

YÖKTEZ içerisinde bulunan coğrafi işaret konusunda yayınlanan lisansüstü tezlerin üniversite türüne göre sınıflandırılması Şekil 3'te verilmiştir.

Şekil 3: Üniversite Türüne Göre Dağılımı

Coğrafi işaretleme konusunda tezlerin %85'i devlet üniversiteleri tarafından yayınlanırken %15'i ise özel üniversiteler tarafından yayınlanmıştır. Coğrafi işaret konusunda devlet üniversitelerinde daha çok çalışma yapıldığı gözlemlenmiştir

3.4.Lisansüstü Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

YÖKTEZ içerisinde bulunan coğrafi işaret konusunda yayınlanan lisansüstü tezlerin sayıları üniversitelere göre incelenmiştir. Üniversitelerdeki tez sayıları Tablo'1 de verilmiştir.

Tablo 1: Üniversitelere Göre Tez Sayısı Dağılımları

Üniversiteler	Tez Sayıları	Üniversiteler	Tez Sayıları
Akdeniz Üniversitesi	9	Altınbaş Üniversitesi	1
Ankara Üniversitesi	7	Anadolu Üniversitesi	1
Dokuz Eylül Üniversitesi	7	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	1
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	6	Avrasya Üniversitesi	1
Atatürk Üniversitesi	5	Bahçeşehir Üniversitesi	1
Hacettepe Üniversitesi	5	Balıkesir Üniversitesi	1
Afyon Kocatepe Üniversitesi	4	Bartın Üniversitesi	1
Marmara Üniversitesi	4	Beykent Üniversitesi	1
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	4	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	1
Ege Üniversitesi	3	Bingöl Üniversitesi	1
İstanbul Teknik Üniversitesi	3	Boğaziçi Üniversitesi	1
Kastamonu Üniversitesi	3	Bursa Uludağ Üniversitesi	1
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	3	Dicle Üniversitesi	1
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	2	Doğuş Üniversitesi	1
Başkent Üniversitesi	2	Erciyes Üniversitesi	1
Bayburt Üniversitesi	2	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	1

Gazi Üniversitesi	2	Galatasaray Üniversitesi	1
Gaziantep Üniversitesi	2	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	1
Gümüşhane Üniversitesi	2	Gümüşhane Üniversitesi	1
İnönü Üniversitesi	2	Harran Üniversitesi	1
İstanbul Ayvansaray Üniversitesi	2	Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	1
İstanbul Okan Üniversitesi	2	İskenderun Teknik Üniversitesi	1
İstanbul Ticaret Üniversitesi	2	İstanbul Arel Üniversitesi	1
İstanbul Üniversitesi	2	İstanbul Nişantaşı Üniversitesi	3
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	2	İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	1
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	2	Karabük Üniversitesi	1
Mardin Artuklu Üniversitesi	2	Malatya Turgut Özal Üniversitesi	1
Mersin Üniversitesi	2	Muğla Üniversitesi	1
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	2	Mustafa Kemal Üniversitesi	1
Sakarya Üniversitesi	2	Necmettin Erbakan Üniversitesi	1
Selçuk Üniversitesi	2	Pamukkale Üniversitesi	1
TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi	2	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	1
Çankaya Üniversitesi	1	Siirt Üniversitesi	1
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	1	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	1
Aksaray Üniversitesi	1	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi	1
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	1		

Coğrafi işaretleme konusunda en fazla tez yayınlayan ilk 3 üniversite: Akdeniz Üniversitesi; %6.5, Ankara Üniversitesi; %5, Dokuz Eylül Üniversitesi; %5'dir. 38 adet üniversitede de sadece birer çalışma yapılmıştır.

3.5.Lisansüstü Tezlerin Ana Bilim Dallarına Göre Dağılımı

YÖKTEZ'de yer alan coğrafi işaret konulu lisansüstü tezler, ana bilim dallarına göre incelenmiştir. Ana bilim dallarındaki tez sayıları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: Ana Bilim Dallarına Göre Tez Sayısı Dağılımları

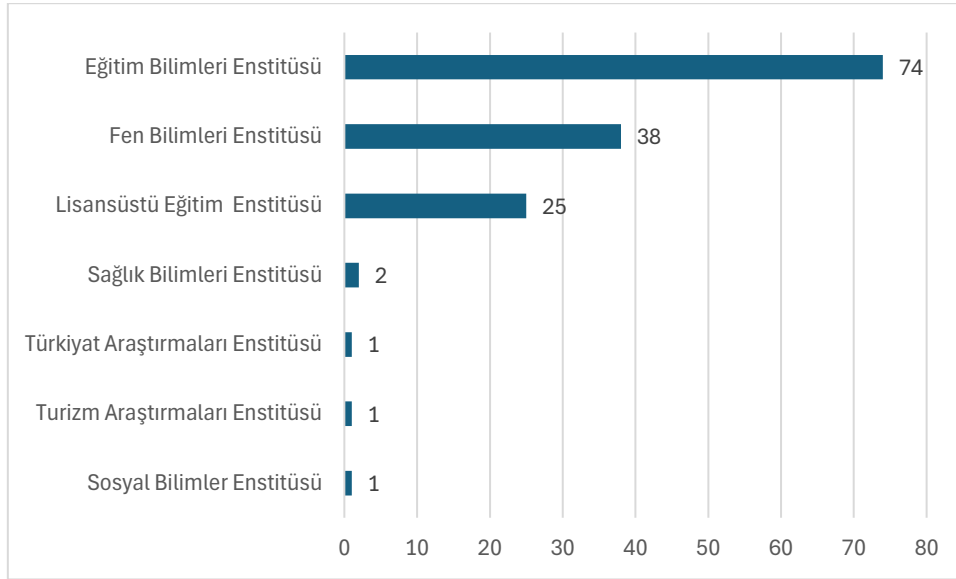
Ana Bilim Dalları	Tez Sayıları
Gastronomi ve Mutfak Sanatları Ana Bilim Dalı- Gastronomi Ana Bilim Dalı	23
Gıda Mühendisliği Ana Bilim Dalı	20
Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı-Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Ana Bilim Dalı	19
Tarım Ekonomisi Ana Bilim Dalı	13
İktisat Ana Bilim Dalı	10
İşletme Ana Bilim Dalı-İşletme Yönetimi Ana Bilim Dalı	10
Özel Hukuk Ana Bilim Dalı-Özel Hukuk (Ticaret Hukuku) Ana Bilim Dalı	10
Bahçe Bitkileri Ana Bilim Dalı	4
Coğrafya Ana Bilim Dalı-Beşerî ve İktisadi Coğrafya Ana Bilim Dalı	6
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı	3
Hukuk Ana Bilim Dalı	2
Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı	2
Veteriner Besin Hijyeni ve Teknolojisi Ana Bilim dalı	2
Ağaç İşleri Endüstri Mühendisliği Ana Bilim Dalı	1
Avrupa Birliği Ana Bilim Dalı	1
Bilişim Uygulamaları Ana Bilim Dalı	1
Biyoloji Ana Bilim Dalı	1
Biyoteknoloji Ana Bilim Dalı	1
Dış Ticaret Eğitimi Ana Bilim Dalı	1
Ekonomi ve Siyaset Ana Bilim Dalı	1
Ev Ekonomisi Ana Bilim Dalı	1
Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Ana Bilim Dalı	1
Kimya Ana Bilim Dalı	1
Maliye Ana Bilim Dalı	1
Organik Tarım İşletmeciliği Ana Bilim Dalı	1

Plastik Sanatlar Ana Bilim Dalı	1
Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Ana Bilim Dalı	1
Sosyoloji Bölümü / Sosyoloji Ana Bilim Dalı	1
Turizm Rehberliği Ana Bilim Dalı	1
Türk Halk Bilimi Ana Bilim Dalı	1
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı	1

Coğrafi işaretleme konusunda en fazla tez bulunduran ana bilim dalı %16,20 (23 adet) tez ile Gastronomi ve Mutfak Sanatları Ana Bilim Dalı-Gastronomi Ana Bilim Dalı olmuştur. İkinci sırada 14,08 (20 adet) tez ile Gıda Mühendisliği Ana Bilim Dalı yer alırken üçüncü sırada %13,38 (19 adet) tez ile Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı-Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Ana Bilim Dalı yer almaktadır. 18 adet ana bilim dalında ise birer adet tez yayınlandığı görülmüştür.

3.6.Lisansüstü Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı

YÖKTEZ içerisinde bulunan coğrafi işaret konusunda yayınlanan lisansüstü tezlerin enstitülere göre dağılımı Şekil 4'te verilmiştir.

Şekil 4: Enstitülere Göre Dağılım

Coğrafi işaret konusunda %52 (74 adet) sosyal bilimler enstitüsü tarafından tez yayınlanırken, fen bilimleri enstitüsü tarafından %27 (38 adet) ve lisansüstü eğitim enstitüsünden %18 (25 adet) tez yayınlanmıştır.

3.7.Lisansüstü Tezlerin Konulara Göre Dağılımı

YÖKTEZ içerisinde bulunan coğrafi işaret konusunda yayımlanan lisansüstü tezlerin ele alınan konulara göre dağılımı Tablo 3'te verilmiştir.

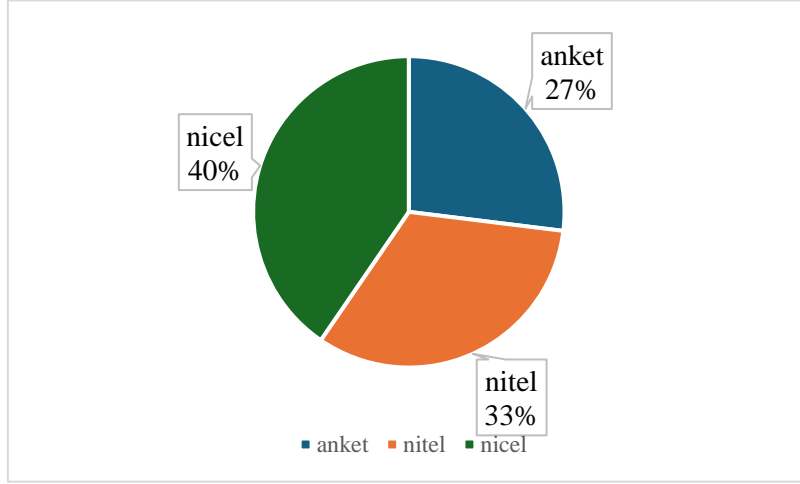
Tablo 3: Konularına Göre Dağılım

Tezin Konusu	Tez Sayısı	Tezin Konusu	Tez Sayısı
Gastronomi ve Mutfak Sanatları -Gastronomi ve Mutfak Sanatları (Turizm)	24	Eğitim ve Öğretim	1
Turizm -Turizm (İşletme)	20	Ekonometri İstatistik	1
Gıda Mühendisliği	19	El Sanatları	1
Hukuk -Hukuk; Reklamcılık	16	Güzel Sanatlar	1
Ekonomi -Ekonomi (Ziraat)-Ekonomi (İşletme)	14	Halk Bilimi (Folklor); Türk Dili ve Edebiyatı	1
Ziraat	13	Biyoteknoloji	1
İşletme	10	Halkla İlişkiler; Kamu Yönetimi	1
Coğrafya-Coğrafya (Ekonomi,Kamu Yönetimi, Ziraat)	7	Biyoloji; Botanik	1
Halk Bilimi (Folklor)	2	İletişim Bilimleri; İşletme	1
Ağaç İşleri; Ormancılık ve Orman Mühendisliği	2	Kimya	1
Besin Hijyeni ve Teknolojisi -Besin Hijyeni ve Teknolojisi; (Genetik, Gıda Mühendisliği)	2	Sosyoloji; İşletme	1
Veteriner Hekimliği	1		
Türk Dili ve Edebiyatı	1		

Coğrafi işaretleme ile ilgili yazılan tez konuları incelendiğinde en fazla tez %16,90 (24 adet) ile Gastronomi ve Mutfak Sanatları -Gastronomi ve Mutfak Sanatları;(Turizm) alanında yayınlanmıştır. %14,08 (20 adet) Turizm -Turizm (İşletme), %13,38 (19 adet) Gıda Mühendisliği Anabilim Dalı, %11,27 (16 adet) hukuk ve %9,86 (14 adet) Ekonomi -Ekonomi; (Ziraat)-Ekonomi (İşletme) alanları gıda mühendisliğinin ardından en çok tez yazılan alanlar olarak tespit edilmiştir.

3.8.Lisansüstü Tezlerin Araştırma Yöntemine Göre Dağılımı

YÖKTEZ içerisinde bulunan coğrafi işaret konusunda yayımlanan lisansüstü tezler araştırma yöntemlerine göre sınıflandırılmıştır. Şekil 5'te araştırma yöntemlerine göre dağılım verilmiştir.

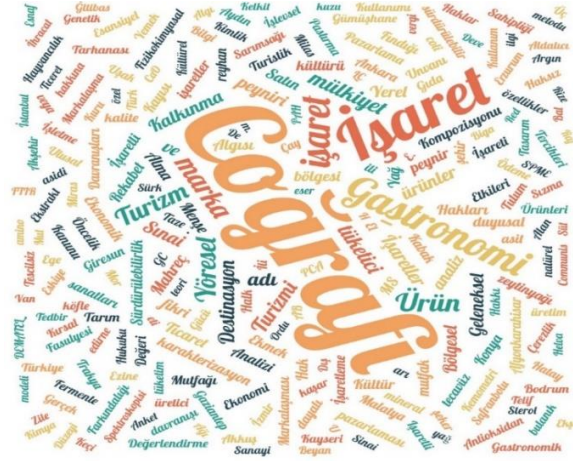

Şekil 5: Araştırma Yöntemine Göre Dağılım

Coğrafi işaretleme ile ilgili yayımlanan tezler incelendiğinde araştırma yöntemleri dağılımı %40 oranla en fazla nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. %33 oranında nitel ve %27 oranında anket yöntemi de nicel araştırma yönteminin ardından gelmektedir.

3.9.Lisansüstü Tezlerin Anahtar Kelimelere Göre Dağılımı

Coğrafi işaret konulu lisansüstü tezlerinde kullanılan anahtar kelimeler, Şekil 6'da bir kelime bulutu şeklinde gösterilmiştir.

Şekil 6: Kelime Bulutu

Anahtar kelimeler arasında en fazla bulunanlar “coğrafi, işaret, turizm, gastronomi, geleneksel, anket, ekonomi.” kelimeleridir.

Gerçekleştirilen araştırma sonucunda coğrafi işaret kavramı ile tarama yapıldığında 122 adet yüksek lisans tezi 20 adet doktora tezi bulunduğu tespit edilmiştir. Çalışmaların yayınlanma tarihleri 2002 ve 2023 yılları arasındadır. En çok tezin yayınlandığı yıl “2022” yılı olarak tespit edilmiştir. 2019 yılında artmaya başlayan coğrafi işaret konulu tez sayıları 2020 yılında Covid-19 salgını nedeniyle düşüş yaşadığı düşünülmektedir. Coğrafi işaret konusunda en fazla tez yayımlayan üniversiteler Akdeniz Üniversitesi (9 adet) ve Ankara Üniversitesi (7 adet)’dir. Toplam 142 adet tez yayımlanan üniversiteden 120 tanesi devlet 22 tanesi ise özel üniversitedir. Coğrafi işaret konusunda yazılan tezler enstitülere göre incelendiğinde Sosyal Bilimler (74 adet) ve Fen Bilimleri (38 adet) en fazla tez yayımlanan enstitüler olarak belirlenmiştir. Coğrafi işaretleme ile ilgili yayımlanan tezler konularına göre incelendiğinde; Gastronomi ve Mutfak Sanatları -Gastronomi ve Mutfak Sanatları; (Turizm) (24) ve Turizm -Turizm (İşletme) (20) konularında en fazla tez yayımlanmıştır. Coğrafi işaretleme ile ilgili yayınlanan tezler araştırma yöntemlerine göre incelendiğinde en çok nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

SONUÇ

Bu araştırmada YÖKTEZ web sitesinden elde edilen coğrafi işaret konulu lisans ve doktora tezlerine yer verilmiştir. Yayınlanan tezler; yayınlandığı yıl, yayınlandığı tez türü, üniversite, anabilim dalı, araştırma yöntemi, çalışma konusu ve çalışmalarda kullanılan anahtar kelime parametreleri kullanılarak analizleri yapılmıştır. Bibliyometrik analiz sonuçlarına göre, coğrafi işaretleme kavramı hem teorik hem de uygulamalı çalışmalar açısından geniş bir araştırma alanı sunmaktadır. Özellikle turizm, ekonomi ve gastronomi gibi alanlarda önemli bir yere sahiptir ve bu alanlarda yapılan çalışmaların sayısında son yıllarda belirgin bir artış gözlemlenmektedir.

Coğrafi işaretlemenin, yerel ürünlerin kalitesini ve itibarını koruma işlevi yanında, bu ürünlerin ekonomik değerini artırarak yerel ekonomilere fayda sağladığı tespit edilmiştir. Ayrıca, coğrafi işaretli ürünlerin turizm potansiyelini artırdığı ve bu ürünlerin kültürel mirasın bir parçası olarak korunmasına yardımcı olduğu görülmüştür. Bu durum, coğrafi işaretleme konusunun multidisipliner bir yaklaşım gerektirdiğini ve çeşitli bilim dallarında önemli araştırma konularını barındırdığını göstermektedir.

Çalışmada analiz edilen tezler, coğrafi işaretleme konusuna farklı perspektiflerden yaklaşarak önemli ve özgün sonuçlar ortaya koymuştur. Tezlerin bir kısmı coğrafi işaretlemenin yerel ekonomiler üzerindeki etkisine odaklanmış ve bu ürünlerin ekonomik değerinin artmasının yerel üreticilere sağladığı faydaları sayısal verilerle desteklemiştir. Bazı çalışmalar, coğrafi işaretli ürünlerin turizm sektörüyle ilişkisini ele alarak, bu ürünlerin destinasyon çekiciliğini artırdığı ve yerel turizm gelirlerini olumlu etkilediğini ortaya koymuştur. Ayrıca, gastronomi ve kültürel miras açısından yapılan analizlerde, coğrafi işaretlemenin kültürel değerlerin korunmasına ve gelecek nesillere aktarılmasına katkı sağladığı vurgulanmıştır. Araştırma yöntemleri açısından, tezlerde literatür taramasına ek olarak vaka analizi, anket çalışmaları ve istatistiksel veri analizi gibi yöntemlerin sıklıkla kullanıldığı gözlemlenmiştir. Örneğin, bazı tezler spesifik bir coğrafi işaretli ürün üzerinden analiz yaparak, bu ürünün ulusal ve uluslararası pazarlardaki marka değerini incelemiş ve tüketici tercihleri üzerindeki etkilerini değerlendirmiştir. Diğer tezlerde ise coğrafi işaretleme ile ilgili yasal düzenlemelerin etkinliği ve bu düzenlemelerin yerel üreticiler için nasıl bir çerçeve sunduğu ele alınmıştır. Tezlerin bir diğer özgün katkısı, multidisipliner yaklaşımlar sunmalarıdır. Çevre bilimleri perspektifiyle yapılan çalışmalarda ise coğrafi işaretli ürünlerin sürdürülebilir uygulamalar üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir.

Gelecek çalışmalarda, coğrafi işaretli ürünlerin uluslararası pazarlardaki yeri ve etkileri üzerine daha fazla araştırma yapılması önem arz etmektedir. Özellikle, Türk coğrafi işaretli ürünlerin uluslararası pazarlarda nasıl rekabet ettiği, bu ürünlerin uluslararası marka değeri ve tüketici tercihleri üzerine etkileri incelenmelidir. Bu tür araştırmalar, coğrafi işaretlemenin uluslararası boyutunun anlaşılmasına katkı sağlayacak ve Türk ürünlerinin global pazarlarda daha iyi konumlandırılmasına yardımcı olacaktır.

Ayrıca, coğrafi işaretleme konusunda daha fazla disiplinler arası araştırma yapılması teşvik edilmelidir. Özellikle, sosyoloji, kültürel çalışmalar ve çevre bilimleri gibi alanların coğrafi işaretleme konusuna katkıları araştırılmalıdır. Bu tür yaklaşımlar, coğrafi işaretlemenin sosyal ve çevresel etkilerini daha iyi anlamamıza yardımcı olacaktır.

Sonuç olarak, Türkiye'de coğrafi işaretleme konusundaki akademik çalışmaların artarak devam etmesi, bu alandaki bilgi birikiminin ve uygulamaların gelişmesine önemli katkılar sağlayacaktır. Coğrafi işaretleme, yerel ürünlerin korunması ve tanıtılması, yerel ekonomilerin desteklenmesi ve kültürel mirasın yaşatılması açısından büyük bir potansiyele sahiptir. Bu nedenle, coğrafi işaretleme konusunun daha geniş bir perspektifle ele alınması ve çeşitli bilim dalları arasında iş birliklerinin artırılması gerekmektedir.

Gelecekte, bu alanda yapılacak çalışmaların sadece akademik çevrelerle sınırlı kalmaması, aynı zamanda politika yapıcılar, yerel yönetimler ve üreticiler gibi paydaşlar arasında da yaygınlaştırılması önemlidir. Böylece, coğrafi işaretleme uygulamalarının daha etkili ve sürdürülebilir olması sağlanabilir. Coğrafi işaretleme, sadece ekonomik açıdan değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel açıdan da ele alınması gereken bütüncül bir konudur ve bu perspektifle değerlendirildiğinde daha geniş bir etki yaratma potansiyeline sahiptir.

KAYNAKÇA

Al, U., & Coştur, R. (2007). Türk Psikoloji Dergisi'nin bibliyometrik profili. *Türk kütüphaneciliği*, 21(2): 142-163.

Al, U., & Tonta, Y. (2004). Atıf analizi: Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü tezlerinde atıf yapılan kaynaklar. *Bilgi Dünyası*, 5(1): 19-47.

Albayrak, A., & Tüzünkan, D. (2020). Bibliometric Analysis of Graduate Dissertation for Rural Tourism. *Turkish Studies-Social*, 15(1): 845-859.

Arslan, F. (2022). Gastronomi ve turizm alanında coğrafi işaret konulu çalışmaların bibliyometrik analizi. *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(11): 1544-1556.

Ayaz, N. ve Türkmen, BM (2018). Yöresel gıdalar konu alan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Gastroia: Gastronomi ve Seyahat Araştırmaları Dergisi*, 2 (1), 22-38. *Multidisipliner Akademik Turizm Dergisi*, 2 (1): 23-38.

Bozok, D., Kılıç, S. N., & Özdemir, S. S. (2017). Bibliometric analysis of rural tourism on tourism literature Turizm literatüründe kırsal turizmin bibliyometrik analizi. *Journal of Human Sciences*, 14(1), 187-202.

Doğan, B. (2015). Coğrafi İşaret Korumasının Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Önemi. *Social Sciences*, 10(2): 58-75.

<https://www.turkpatent.gov.tr/>

Kargiglioğlu, Ş. (2021). Sokak lezzetleri konusuyla ilgili yapılan çalışmaların bibliyometrik analizi. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 1857-1873.

Köşker, H. (2020). Coğrafi işaret konusunda yazılmış lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Beşeri Bilimler ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 10 (4): 775-787.

Krauskopf, E. (2018). A bibliometric analysis of the Journal of Infection and Public Health: 2008–2016. *Journal of infection and public health*, 11(2): 224-229.

Oraman, Y. (2015). Türkiye'de bakanlığı işaretli ürünler. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (1): 76-85.

Örnek, N., & Karamustafa, K. (2020). Turist rehberliği alanındaki lisansüstü tezlerin bibliyometrik analiz ile değerlendirilmesi (1989-2019). *Turist Rehberliği Dergisi (TURED)*, 3(2): 115-138.

Pektaş, G. Ö. E., Kahraman, C., & Alkan, G. (2018). Türkiye'de coğrafi işaretler ve ihracat pazarlaması açısından değerlendirilmesi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 23(39), 65-82.

Polat, E. (2017). Turizm ve coğrafi işaretleme: Balıkesir örneği. *Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 1(1): 17-31.

Savaş, S. K. (2017). Türkiye’de Coğrafi İşaret Kavramına Genel Bakış. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(5): 203-210.

Şahin, A., & Meral, Y. (2012). Türkiye’de coğrafi işaretleme ve yöresel ürünler. *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*, (2), 88-92.

Tanrikulu, M. (2007). Türkiye’de coğrafi işaretlerin tespiti ve tescil edilmesinin önemi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 1(2), 173-184.

Tayfun, A., Ülker, M., Gökçe, Y., Tengilimoğlu, E., Sürücü, Ç., & Durmaz, M. (2018). Turizm alanında yiyecek ve içecek ile ilgili lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi.

Uludağ, N., & Köşker, H. (2023). Festival Konulu Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6(3): 483-500.